

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิตศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพบริการที่คาดหวัง และที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิตที่มีต่อการรับบริจากโลหิต ภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบภาคตัดขวาง (Cross – Sectional Survey) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริจากโลหิตที่มาบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริจากโลหิตที่มารับบริการบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ในปี 2549

2.2 ตัวอย่าง คือ ผู้บริจากโลหิตที่มารับบริการบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ดำเนินการเก็บตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Sampling) จากผู้บริจากโลหิตที่มารับบริการการรับบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างได้นำจากการรวมสถิติจำนวนประชากรผู้บริจากโลหิตภายในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 - 31 ธันวาคม 2548 จำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 150,000 คน

กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (ชานินทร์ ศิลป์เจรู 2548:49) ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% หรือ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{150,000}{1+150,000(0.05)^2} = 398.936$$

ดังนั้นได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน

การเก็บตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มออย่างมีระบบ(Systematic Sampling) โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจจำนวนผู้บริจากโลหิตของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย พ.ศ.2548 จำแนกตามวันและช่วงเวลาที่มาบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีลักษณะการมารับบริการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ดังนี้

1) ผู้บริจากโลหิตวันจันทร์ – วันศุกร์ ร้อยละ 86 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลในวันจันทร์-วันศุกร์ 344 คน แบ่งตามช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา 8.00 น. – 11.00 น. ร้อยละ 25 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 86 คน

ช่วงเวลา 11.01 น. – 13.00 น. ร้อยละ 27 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 93 คน

ช่วงเวลา 13.01 น. – 16.30 น. ร้อยละ 48 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 165 คน

2) ผู้บริจากโลหิตวันเสาร์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ร้อยละ 5 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 20 คน แบ่งตามช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา 8.00 น. – 11.00 น. ร้อยละ 89 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 18 คน

ช่วงเวลา 11.01 น. – 13.00 น. ร้อยละ 11 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 2 คน

3) ผู้บริจากโลหิตวันอาทิตย์ ร้อยละ 9 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 36 คน แบ่งตามช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา 11.01 น. – 13.00 น. ร้อยละ 9 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 3 คน

ช่วงเวลา 13.01 น. – 16.30 น. ร้อยละ 91 คิดเป็นขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล 33 คน

การเก็บรวมรวมข้อมูลให้เวลา 20 วัน คำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลต่อ 1 วัน จำแนกตามวันและช่วงเวลาที่ผู้บริจากโลหิตมารับบริการบริจากโลหิต แล้วนำไปสู่ตัวอย่างจากผู้บริจากโลหิตที่มาบริจากโลหิตภายในศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยทั้งหมดโดยเฉลี่ย ในแต่ละวัน ตามวันและช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งการสุ่มตัวอย่างผู้บริจากโลหิตจะสุ่มจากหมายเลขอุบัติ โลหิตประจำตัว(Unit number) ที่ผู้บริจากโลหิตจะได้รับในขั้นตอนที่ 3 คือ จุดบริการจัดทำ

ทะเบียนประวัติและบันทึกข้อมูลสถิติของผู้บริจากโลหิต การกำหนดช่วงห่างระหว่างหมายเลขใน การสุ่มตัวอย่างคำนวนจากสูตร ช่วงห่างระหว่างหมายเลข (I) = N/n แล้วจับฉลากเลือกหมายเลข เริ่มต้นสุ่มที่หมายเลขระหว่าง 1-(I) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มต้นจากหมายเลขที่จับฉลากได้ เรียงลำดับไปเรื่อยๆ ทุกช่วงห่างระหว่างหมายเลข (I) จะได้ตัวอย่างครบตามจำนวนที่กำหนด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการศึกษา เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดย เป็นแบบสอบถาม สำหรับผู้บริจากโลหิต แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ คือ

3.1.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ศึกษาคุณลักษณะ ทั่วไปของผู้บริจากโลหิตภายในศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่มาใช้บริการต่อปีในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา เหตุจูงใจมาใช้บริการบริจากโลหิตที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติแห่งนี้

3.1.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบริการการรับบริจากโลหิตที่ผู้ บริจากโลหิตคาดหวังก่อนรับบริการและคุณภาพบริการที่ได้รับจริงตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิตภายหลังรับบริการแล้ว ซึ่งสร้างตามกรอบแนวคิดของเซทามล์และຄลัม และนำเครื่องมือ วัดคุณภาพบริการ SERVQUAL มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับมาตรฐานการรับบริจากโลหิตของ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย โดยข้อคำถามในส่วนนี้ทั้งหมดจะครอบคลุมเกณฑ์ ประเมินคุณภาพบริการการรับบริจากโลหิตทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-9

2) ด้านความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ ได้ของ การให้บริการ ประกอบด้วยข้อ คำถามทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 10-19

3) ด้านการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการ ประกอบด้วยข้อ คำถามทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 20-26

4) ด้านการให้บริการที่สร้างความมั่นใจ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 27-33

5) ด้านการให้บริการที่รู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ประกอบด้วยข้อ คำถามทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 34-40

ลักษณะแบบสอบถามในส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตัวเลือก (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์การเลือกตอบโดยให้คะแนนระดับคุณภาพบริการที่คาดหวังและคะแนนระดับคุณภาพบริการที่รับรู้ตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Likert Scale ดังนี้

1 คะแนน เท่ากับ มีความคาดหวัง/รับรู้น้อยที่สุด หมายถึง ผู้รับบริการคาดหวังที่จะได้รับบริการนั้น/รับรู้ต่อบริการที่ได้รับจริงนั้นน้อยที่สุด หรือ เห็นด้วย ร้อยละ 0 – 20

2 คะแนน เท่ากับ มีความคาดหวัง / รับรู้น้อย หมายถึง ผู้รับบริการคาดหวังที่จะได้รับบริการนั้น / รับรู้ต่อบริการที่ได้รับจริงนั้นน้อยหรือ เห็นด้วย ร้อยละ 21 – 40

3 คะแนน เท่ากับ มีความคาดหวัง / รับรู้ปานกลาง หมายถึง ผู้รับบริการคาดหวังที่จะได้รับบริการนั้น / รับรู้ต่อบริการที่ได้รับจริงนั้น ปานกลางหรือเห็นด้วย ร้อยละ 41 – 60

4 คะแนน เท่ากับ มีความคาดหวัง / รับรู้มาก หมายถึง ผู้รับบริการคาดหวังที่จะได้รับบริการนั้น / รับรู้ต่อบริการที่ได้รับจริงนั้นมาก หรือ เห็นด้วย ร้อยละ 61 – 80

5 คะแนน เท่ากับ มีความคาดหวัง / รับรู้มากที่สุด หมายถึง ผู้รับบริการคาดหวังที่จะได้รับบริการนั้น / รับรู้ต่อบริการที่ได้รับจริงนั้นมากที่สุด หรือเห็นด้วยร้อยละ 81 – 100

เกณฑ์การแปลผลคะแนนในแบบสอบถามส่วนนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิตศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สถาบันชาดไทย ทั้งรายด้านและโดยรวม โดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนนคำตอบจากข้อมูลที่เก็บมาจากการถ่วงตัวอย่าง แล้วใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยคุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิตโดยขั้นต่ำดับคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 3 ช่วงตามเกณฑ์การคำนวณช่วงการวัดเพื่อแบ่งระดับคะแนนของเบสท์ (Best, 1977:174) และให้ความหมายดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงการวัด} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันดับ}} \\
 &= \frac{5-1}{3} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

ดังนั้นเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม คือ
คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง คุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจาก
โลหิต อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง คุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจาก
โลหิต อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง คุณภาพบริการที่คาดหวังและที่ได้รับตามการรับรู้ของผู้บริจาก
โลหิต อยู่ในระดับมาก

3.1.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นในการจัดลำดับความสำคัญของบริการทั้ง
5 ด้านที่ผู้บริจากโลหิตมีความเห็นหรือความต้องการให้มีการจัดทำเป็นอันดับแรกและอันดับ
รองลงมา

3.1.4 ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นอื่นๆ ต่อการ เป็นส่วนที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบ
แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นตามความต้องการ

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่
สร้างและปรับปรุงแล้วไปให้อาชารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและแก้ไขเนื้อหา รวมทั้ง
ความถูกต้องของการใช้ภาษา เมื่อผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงนำแบบสอบถาม
พร้อมโครงร่างวิทยานิพนธ์และแบบฟอร์มการประเมินความตรงของเครื่องมือ นำไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหา ทฤษฎี และการสร้างเครื่องมือของเรื่องที่ทำวิจัย
จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาในแบบสอบถามและ
ความเหมาะสมของจำนวนภาษาารวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำผลการ
ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมาคำนวนหาค่าดัชนีความสอดคล้องจาก
สูตร(นิรัตน์ อามานี,2545 : 162)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนทั้งหมดของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามพบว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน +1 ในทุกข้อคำถามภายหลังที่ได้แก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะแล้ว และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม = 1 หลังจากนั้นได้เสนอแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและได้พิจารณาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้สมบูรณ์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

4.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 ท่าน ที่ผ่านการอบรมให้เข้าในเนื้อหาของแบบสอบถามแล้ว ทำการทดลองเก็บข้อมูลกับผู้บริจาก โลหิตภัยในศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคอนบรัค (Conbrach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามส่วนระดับความคาดหวังและระดับการได้รับจริงเท่ากับ .956 และ .928 ตามลำดับ เมื่อปรับปรุงบางข้อ และนำไปใช้จริงได้ค่า .986 และ .976 ตามลำดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 นำหนังสือจากบันทึกศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 อบรมผู้ช่วยวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล

5.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามให้ผู้บริจาก โลหิตที่มารับบริการ บริจาก โลหิตที่ศูนย์บริการ โลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน จำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยใช้เวลาเก็บข้อมูล 1 เดือน ตั้งแต่ วันที่ 15 กันยายน – 15 ตุลาคม 2549

5.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 สถิติเชิงพรรณนา

6.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตาราง

6.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพบริการการรับบริจากโลหิต ที่ผู้บริจากโลหิตคาดหวังและที่ได้รับจริงตามการรับรู้ใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งโดยรวม รายด้านและรายข้อ นำเสนอในรูปตาราง

6.1.3 ข้อมูลการอัดลำดับความสำคัญของคุณภาพบริการทั้ง 5 ด้าน นำมาแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

6.1.4 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปลายเปิด มีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และ นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

6.2 สถิติวิเคราะห์

6.2.1 วัดระดับความแตกต่างระหว่างคุณภาพบริการการรับบริจากโลหิตที่คาดหวัง และที่ได้รับ ตามการรับรู้ของผู้บริจากโลหิต โดยใช้สถิติวิเคราะห์ Paired t-test

6.2.2 วัดระดับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคุณภาพบริการการรับบริจากโลหิตที่คาดหวัง 5 ด้าน กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริจากโลหิต ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่มารับบริการ เหตุจุงใจในการมารับบริการ โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม และทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่าง จะทดสอบหาคู่ที่มีความแตกต่าง กัน ด้วยวิธี LSD ส่วนการวิเคราะห์ความแตกต่างของ 2 กลุ่มระหว่างเพศชายและเพศหญิงใช้สถิติ t-test

6.2.3 วัดระดับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการรับรู้คุณภาพบริการการรับ บริจากโลหิต 5 ด้าน กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริจากโลหิต ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่มารับบริการ เหตุจุงใจในการมารับบริการ โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม และ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างเพื่อทดสอบหาคู่ที่มี

ความแตกต่างกัน ด้วยวิธี LSD ส่วนการวิเคราะห์ความแตกต่างของ 2 กลุ่มระหว่างเพศชายและเพศหญิงใช้สถิติ t-test

6.2.4 กรณีที่มีกลุ่มอยู่อย่างเปรียบเทียบหลายกลุ่มและข้อมูลไม่เป็นตามข้อตกลงที่จะใช้ One-Way ANOVA จะใช้สถิติ Kruskal Wallis Test